

Hariduse- ja Sotsiaalministeeriumi Teataja

Nr. 11.

15. augustil 1934.

Nr. 11.

Kooliraamatute tarvitusele võtmise korraldus.

Hariduse- ja sotsiaalmin. koolivalitsuse 1934. a. 1. augusti ringkiri nr. 31202 õppejõudude ametisse määramise asjas.

Hariduse- ja sotsiaalmin. koolivalitsuse 1934. a. 10. augusti ringkiri nr. 31267 algkoolide õppekavade asjas.

AMETLIK OSA.

Kooliraamatute tarvitusele võtmise korraldus.

Alus: Eestimaa Koolivalitsuse ajutise korralduse § 4 (RT 6 — 1918) ning Valitsemise korraldamise seaduse §§ 37, 40 ja 42 (RT 36 — 1934).

§ 1. Oma ülesandelt koolides tarvitatavad raamatud on:

- 1) õpperaamatud,
- 2) käsiraamatud (abiraamatud):
  - a) õpilastele,
  - b) õpetajaile,
- 3) raamatud kooliraamatukogudele.

§ 2. Alg-, kesk- ja kutsekoolides võib tarvitada ainult neid raamatuid, mis selleks on lubatud Hariduse- ja sotsiaalministri poolt.

§ 3. Raamatud, millede tarvitamiseks koolides tahetakse saada luba, esitatakse trükitult või käsikirjadena, viimasel juhul kirjutatud kirjutusmasinal, sellekohase sooviavaldusega kahes eksemplaris vastavalt Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi Koolivalitsuse või Kutseoskuse osakonna direktorile.

§ 4. Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi Koolivalitsuse või Kutseoskuse osakonna direktor teeb ülesandeks vastavale asjatundjale õppejõule või muule eriteadlasele või ka kahele, missugune arv oleneb raamatu iseloomust, esitada 2 eksemplari teatud tähtjaks, võimalikult ühe kuu kestel, raamatu kohta arvustuse ühes oma seisukohaga.

§ 5. Õpperaamatute arvustamisel arvustaja vastab järgmistele küsimustele:

- 1) missugusele koolitüübile ja selle klassile on määratud raamat;
- 2) kas raamat vastab materjalilt kinnitatud õppekavade nõudeile ja kas tema üksikud osad on endi vahel tasakaalus;
- 3) kas aine ettekandmises valitseb süsteem ja kas see rahuldab;
- 4) kas raamatu materjali faktiline külg seisab teaduslikul või kutseoskuslikul kõrgusel;
- 5) kas esitatud vaated on vastuvõetavad riigi huvide ja moraali seisukohtadelt;
- 6) kui võrd on silmas peetud pedagoogilisi ja metoodilisi nõudeid (vastavus õpilaste arenemisastmele, vahetegemine olulise ja vähem olulise vahel, side üksikute osade vahel, kordamise ja harjutamise element, probleemide seadmise ja lahendamise viis);
- 7) missuguseid allikaid on kasutatud raamatu koostamisel;
- 8) kas raamatu keeleline külg on rahuldav (selge, täpne, stiil ja õigekeelsuse nõuetele vastav);
- 9) raamatu tehniline külg (formaat, paber, trükk, kiri, pildid, joonised, trükivead, köide, välimus, hind);
- 10) missugused paremused ja puudused on käesoleval raamatul võrreldes teiste sellel alal ilmunud raamatutega;
- 11) missugune võiks olla otsus raamatu kohta vastavalt tema ülesandele:
soovitatud,
lubatud, pole lubatud.

Oma väiteid kinnitab arvustaja üksikasjaliste näidetega raamatust. Käsiraamatute arvustamisel langevad välja p.p. 2, 6, 7.

§ 6. Kooliraamatukogudele määratud raamatute arvustamisel tuleb vastata järgmistele küsimustele:

- 1) missugustele koolidele ja klassidele oleks raamat kohane;
- 2) missuguste raamatute liiki kuulub raamat oma sisult;
- 3) kas raamat on vastuvõetav:
faktilise materjali küljest,
esitatud vaatekohtade poolest ja keelelt;
- 4) arvustaja üldotsus raamatu kohta.

§ 7. HSM Koolivalitsusele või Kutseoskuse osakonna direktorile saabunud arvustus saadetakse autorile vastuväidete esitamiseks kahe nädala jooksul.

§ 8. Saanud arvustuse asjatundjalt ja vastuväited autorilt, vastavalt HSM Koolivalitsuse või Kutseoskuse osakonna direktor pärast tutvumist nendega ja raamatuga teeb Hariduse- ja sotsiaalministrile ettepaneku loa andmise asjas raamatu tarvitusele võtmiseks koolis.

§ 9. Kui avaldatud seisukohad ei ole loa andmise poolt, või on lahkuminevad või ebakindlad, siis HSM Koolivalitsuse või Kutseoskuse osakonna direktor kutsub kokku komisjoni, kuhu kuuluvad: juhatajana — vastavalt HSM Koolivalitsuse või Kutseoskuse osakonna direktor, liikmetena — HSM Koolivalitsuse abidirektor või üks vastava koolitüübi haridusnõunik, üks vastava tüübi kooli juhataja ja üks raamatu arvustajaist.

Komisjoni liikmete koosseis ei ole alaline, vaid ta muutub vajaduse järgi. Nad kutsutakse Tallinna pedagoogide hulgast vastavalt koolitüübile, millisele on määratud raamat. Komisjoni otsus kuulub kinnitamisele Hariduse- ja sotsiaalministri poolt.

§ 10. Otsus raamatu kohta tehakse võimalikult kahe kuu vältel, arvates autori või kirjastaja sooviavalduse saabumisest HSM Koolivalitsuse või Kutseoskuse osakonna direktorile.

§ 11. Otsused raamatute tarvitusele võtmise kohta koolides on: soovitatud, lubatud, pole lubatud, millistele võidakse lisandada tingimusi.

§ 12. Raamatute kohta tehtud otsused kirjutatakse selleks peetavasse raamatusse.

Arvustajailt ja autoreilt esitatud seisukohad hoitakse alal vastavas aktis.

§ 13. Arvustamisel olnud raamatute kohta tehtud otsuste täitmine teostub HSM Koolivalitsuse või Kutseoskuse osakonna direktori kaudu. Asjaajajaks on vastavalt algkooliasjade abijuhataja või Kutseoskuse osakonna sekretär. Raamatu kohta tehtud otsus tehakse teatavaks autorile. Tarvitamiseks lubatud raamatute nimes- tikud avaldatakse HSM Teatajas.

§ 14. Raamatu kohta tehtud otsus on maksev 5 aasta jooksul, arvates otsuse tegemise päevast. Kui pärast selle aja möödumist soovitakse raamatut tarvitada koolis ka veel edaspidi, tuleb sama trüki jaoks muretseda uus luba vastavalt HSM Koolivalitsuse või Kutseoskuse osakonna direktorilt.

§ 15. Uute, muudetud ja parandatud trükkide puhul antakse raamat võimalikult eelmise trüki arvustajale läbivaatamiseks, et jõuda selgusele, kas eelmises arvustuses näidatud puudused on kõrvaldatud uues trükis.

§ 16. Kirjastaja resp. autor, kes soovib raamatu tarvitusele võtmist koolides, tasub:

- 1) õpperaamatute arvustamise eest (kui on 2 arvustajat) . . . . . kr. 5.50 trükipoognalt,
- 2) õppe- ja abiraamatute arvustamise eest (kui on 1 arvustaja) . . . . . „ 3.50 „

- 3) kooliraamatukogu raamatute arvustamise ja uute parandatud trükkide võrdlemise eest . . . . . kr. 2.50 trükipoognalt.

Arvustamise eest tasuda olevad summad tulevad maksta Eesti Panga kohalikku osakonda Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi deposiitarvele pärast sellekohast teadaannet raamatu arvustamise honorari suuruse kohta.

§ 17. Raamatute arvustamise ja sellega ühenduses olevate tööde eest makstakse tasu Hariduse- ja sotsiaalministri korraldusega määratud suuruses ja alustel Koolivalitsuse ja Kutseoskuse osakonna direktoritele, algkooliasjade abijuhatajale ja Kutseoskuse osakonna sekretärile, kes toimetavad kirjavahetust raamatute arvustamise alal, ning arvustajaile ja komisjoni liikmeile summadest, mis sisse tulevad arvustamise eest saadud maksudest isikutelt või asutustelt (autoreilt, kirjastajailt jne.), kes esitavad raamatud arvustamiseks, ning Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi eelarve vastavast krediidist Vabariigi Valitsuse sellekohasel otsusel.

§ 18. Käesolev korraldus hakkab maksma 1. augustist 1934.

Samast ajast kaotab maksvuse Hariduse- ja sotsiaalministri poolt 17. V 1933 kinnitatud kooliraamatute komisjoni korraldus nr. 3282 (HSMT 8 — 1933).

Tallinnas, 30. juulil 1934 a. nr. 3771.

Hariduse- ja sotsiaalminister N. K a n n.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi Koolivalitsuse 1934 a. 1. augusti ringkiri nr. 31202 koolinõunikudele ja koolivalitsustele õppejõudude ametisse määramise asjas.

Õppejõudude teenistuse seaduse § 49 (RT 37 — 1934) põhjal määratakse õppejõude ametisse kinnitava asutise poolt vastavad õppejõud, kui hiljemalt kaks nädalat enne sügise õppetöö algust ei ole kooliülalpidajate poolt esitatud vabale kohale seaduse nõuetele vastavat õppejõu kandidaati. Kuna möödunud aastatel paljud õppejõud töötasid koolides määramise korras, siis on põhjust oletada, et ka käesoleval aastal kõik kooliülalpidajad kas ei soovi või ei jõua ühel või teisel põhjusel kasutada õppejõu kandidaadi valimise ja esitamise õigust, mispärast ka käesoleval aastal osa õppejõude tuleb ametisse seada määramise korras. On võimalik, et mõnel juhul tuleb määramise õigust tarvitada ka põhjusel, et kooliülalpidaja poolt esitatud kandidaat ei ole kinnitamiseks kohane.

Et vastavate õppejõudude määramine Õppejõudude teenistuse seaduse § 49 korras toimuks kiiresti, siis HSM Koolivalitsus teeb selles asjas järgmised korraldused:

1) koolinõunikud kontaktis vastavate koolivalitsustega jälgivad vabade kohtade täitmist, olles alati teadlikud, missugustele tingimustele uus õppejõud peab vastama;

2) kaks nädalat enne sügise õppetöö algust, kui vabale kohale ei ole kooliülalpidaja poolt esitatud kandidaati või kui esitatud kandidaat on jäetud kinnitamata, koostab koolinõunik vabaks jäänud kohtade nimestiku, näidates selles, missugustele tingimustele (kas mees- või naisõpetaja, vastavate ainete õpetamise oskus) peab õppejõud vastama, ja saadab selle viivitamata HSM Koolivalitsusele ühes oma ettepanekutega õppejõudude määramise kohta nimestikus märgitud kohtadele;

3) määramise ettepanekule tuleb lisada Õppejõudude teenistuse seaduse § 37 järgi nõuetavad andmed ja dokumendid.

Ühtlasi HSM Koolivalitsus seletab, et õppejõudude määramine Õppejõudude teenistuse seaduse § 49 korras võib toimuda alaliselt (määralise õppejõuna) või ajutiselt õppejõu kohustetäitjana (üheks aastaks), mis tuleb vastavalt märkida ka määramise ettepanekus. Õppetöö alguseks maa-alkoolide õpetajate määramise puhul tuleb lugeda õppetöö algust II—VI klassides, kuna maa-alkoolide juhatajate määramise suhtes tuleb sügise õppetöö alguseks lugeda I klassi töö algus.

Käesoleva korralduse järgi tuleb toimuda ka 1935/36 kooliaastal ja edaspidi.

Direktori aset. Dr. A. N u t h.

Algkooliasjade juhataja A. K u u t.

Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi Koolivalitsuse 1934 a. 10. augusti ringkiri nr. 31267 maa- ning linnakoolivalitsustele, vähemusrahvuste kultuurvalitsustele, koolinõunikudele ja algkoolide juhatajaile algkoolide õppekavade asjas.

HSM Teataja 10 — 1934 on avaldatud avalikkude algkoolide uued tunnikavad, mis tulevad käsitamisele 1934/35 kooliaastast alates.

Kuna 1934/35 kooliaastaks jäävad veel maksma Hariduseministri poolt 26. juulil 1928 a. kinnitatud Algkooli õppekavad, neile hiljem lisandatud täienduste ja seletustega, siis HSM Koolivalitsus teeb järgmised korraldused tähendatud õppekavade ja uute tunnikavade kohaldamiseks:

1. Kuna kõlblusõpetus ei kuulu enam algkooli tunnikavva kui eriaine, siis tuleb õppekavades toodud kõlblusõpetusse kuuluvad teemad käsitleda usuõpetuse, emakeele, koduloo, ajaloo, kodanikuõpetuse ja muudeski tundides kui vahendid, mille sihiks on arendada lapses kõlblat arusaamist elu väärtustest ja kasvatada õpilastes kindlat tahet väärtuslikeks tegudeks.

2. Muukeelsetes algkoolides riigikeele alal tulevad 1934/35. kooliaastal ka II klassis tarvitusele eesti keele õppekavad, mis 1928 a. õppekavadest määratud III klassile.

3. Algkoolides, kus lubatud võõrkeele õpetamine Avalikkude algkoolide seaduse § 42 alusel, tuleb VI klassis, mis töötab lahus V klassist, jätkata saksa keele õppimist, kuna V klassis ja V+VI liitklassis võib alustada uue võõrkeele õpetamist. Võõrkeele õpetamiseks tuleb vähendada tunnikavas näidatud tundide arvu maa-alkoolides V ja VI klassis emakeeles, joonistamises ja võimlemises, igas aines ühe tunni võrra, ja linna-alkoolides — V klassis looduseõpetuses ühe, tööõpetuses kahe ja VI klassis — usuõpetuses ühe ning tööõpetuses kahe tunni võrra. Kui võõrkeelte alal soovitakse tarvitada mõnda teist moodust, siis tuleb see tähendada ettepanekus, mis esitatakse HSM Koolivalitsusele 9. juuni s. a. nr. 3639 ringkirja (HSM T 9 — 1934) põhjal.

Ühtlasi HSM Koolivalitsus teatab, et Avalikkude algkoolide seaduse § 62 (RT 46 — 1931) ettenähtud lähemates töökavades tuleb õpetajail õppekavadest esikohale asetada põhjalikumaks läbitöötamiseks olulisemad ja elule lähemad osad, arvestades kooli ümbrust ja õpilaste elutingimusi, ja jätta tahaplaanile õppeainete osad, millel on rohkem teoreetiline tähtsus.

Hariduse- ja sotsiaalminister N. K a n n.

Koolivalitsuse direktor P. M ä g r a k e n.

MITTEAMETLIK OSA.

RIIGI TEATAJAS 1934 a. 1. JUULIST KUNI 1934 a. 9. AUGUSTINI AVALDATUD SEADUSTE JA MÄÄRUSTE NIMESTIK TEADUSE, KUNSTI, HARIDUSE, TERVISHOIU, HOOLEKANDE JA PENSIONIDE ALAL.

Piimaseadus, RT 56 — 1934, 494.

Pensioniseaduse alla kuuluvate Riigi sadamatchase ametnikkude ja teenijate koosseis, RT 56 — 1934, 498.

Nimekorralduse seaduse elluviimise juhtnöörid, RT 56 — 1934, 500.

Jahiseaduse teostamise määrus, RT 59 — 1934, 518.

Omavalitsuste ja erapõllumajanduslike kutseskoolidele riigi maa-alade ühes neil asuvate ehituste ja metsadega kasutada andmise määruse muutmise määrus, RT 60 — 1934, 528. (Muudetud määruse §§ 4 ja 5, mis avaldatud RT 8 — 1932 ja ka „Haridusealas”).

Vabariigi Valitsuse 1934 a. 14. juuli otsus Avalikkude keskkoolide seaduse põhjal töötavate keskkoolide järk-järgult võrgust väljaarvamise ja sulgemise asjas, RT 62 — 1934, 542.

Avalikkude algkoolide tunnikavade määrus, RT 64 — 1934, 552. See määrus on avaldatud ka HSMT 10 — 1934. (Selle määrusega kaotab maksvuse Määrus avalikkude algkoolide tunnikavade kohta, mis avaldatud RT 51 — 1931 ja ka „Haridusealas“.)

Keskoolide tunnikava määrus, RT 64 — 1934, 553.

Riigiasutuste koosseisude ja riigiteenijate palkade seaduse muutmise seadus, RT 65 — 1934, 558.

Eraõppeasutuste seaduse muutmise seadus, RT 66 — 1934, 568. (Selle seadusega on muudetud Eraõppeasutuste seaduse vastavad paragrahvid, mis avaldatud RT 97 — 1927 ja RT 27 — 1932 ning ka „Haridusealas“.)

Riigivanema otsus nr. 596 avalikkude keskkoolide võrgu asjas, RT 66 — 1934, 573.

Riigivanema otsus nr. 597 avalikkudes keskkoolides õpetatavate võõrkeelte järjekorra asjas.

Vabariigi Valitsuse 1934 a. 26. juuli otsus aastase õppemaksu suuruse asjas avalikkudes keskkoolides.

Tariifinõukogu otsus 27. juulist 1934 raudteede üldise reisijateveotariifi nr. 93 muutmise ja täiendamise kohta, RT 66 — 1934, 578. (Käsitleb muu seas ka õpilaspiletite kasutamist.)

RIIGIKOHTU OTSUSTEST VÕETUD SELETUSI.

Õppejõudude teenistuse seaduse alal.

Missuguseid abinõusid tuleb ette võtta õppejõudude vastu, kelle teenistuse alal on ilmsiks tulnud väärnähteid, selle üle otsustavad seaduste eeskirjade kohaselt järelevalve asutised ning eraisikutel ei ole õigust nõuda, et järelevalveasutis peaks korralekutsumise asemel õppejõu ümber paigutama või teenistusest vallandama.

Riigikohtu admin. os. t. nr. 352^{II} — 1934.

Hoolekande seaduse alal.

Käesoleval juhul on tegemist nõrgamõistusliku (imbecillitas) hoolekandega. Seepärast oli ministeerium õigustatud kulude kandmisest loobuma, kuna lahtine hoolekanne nõrgamõistuslike eest ei kuulu Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi ülesannetesse, nagu seda Riigikohus korduvalt seletanud (R. A. os. toim. 151^{II} — 1928, 218^{II} — 1928 ja teised); varjupaiku, töökodusid, koolikodusid ja ühistöömaju nõrgamõistuslike jaoks Hariduse- ja sotsiaalministeerium kutsub aga ellu alles kümne aasta jooksul arvates 1. I 1926 (HS § 120 p. 3 RT 1 — 1927).

Riigikohtu admin. os. t. nr. 500^{II} — 1934.

